

POSTANOWIENIE

26 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 26 listopada 2025 r. w Warszawie
zażalenia R. AG (spółka akcyjna) w W.

Oddział w Polsce

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 11 lipca 2025 r., VIII ACa 947/25,

w sprawie z powództwa T. C. i I. J.

przeciwko R. AG

o zapłatę i ustalenie,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Powodowie T. C. i I. J. w pozwie skierowanym przeciwko R. AG (S.A.) w W. Oddział w Polsce domagali się stwierdzenia nieważności umowy kredytu z 28 stycznia 2010 r. oraz zasądzenia od pozwanego na ich rzecz *in solidum* ewentualnie w częściach równych kwoty 25 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu.

Wyrokiem z 21 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie: oddalił powództwo w całości (pkt I); zasądził od każdego z powodów na rzecz pozwanego kwoty po 2 708,50 zł tytułem kosztów procesu (pkt II i III), a ponadto nakazał

zwrócić powodom niewykorzystane części uiszczonych przez nich zaliczek na poczet dowodu z opinii biegłego sądowego (pkt IV i V).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 28 stycznia 2010 r. powodowie prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą [...] zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego E. S.A. Oddział w Polsce umowę o kredyt na lokal w kwocie 261 000 zł indeksowany do CHF, z przeznaczeniem na refinansowanie zobowiązań z tytułu kredytu udzielonego przez Bank [...] na podstawie umowy z 3 października 2006 r. Stosownie do postanowień umowy kredytowej saldo kredytu w walucie obcej miało zostać określone według zasad przedstawionych w regulaminie na podstawie kursu waluty obcej obowiązującego w dacie uruchomienia kredytu lub w przypadku kredytu wypłacanego w transzach - kursów waluty obcej obowiązujących w dacie uruchomienia poszczególnych transz. Kredytobiorcy zobowiązali się do przeprowadzenia w całym okresie kredytowania (tj. przez 180 miesięcy od wypłaty środków kredytowych) 80% wpływów z prowadzonej działalności gospodarczej za pośrednictwem rachunku bieżącego.

W okresie od 28 stycznia 2010 r. do 9 kwietnia 2020 r. powodowie na poczet rat kapitałowo-odsetkowych wpłacili 282 252,18 zł i 18 545,39 CHF.

W ocenie Sądu Okręgowego sporna umowa kredytowa pozostawała w bezpośrednim związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą polegającą na wynajmie nieruchomości, a w konsekwencji powodom nie przysługuje status konsumentów i w związku z tym nie mogą oni powoływać się skutecznie na niedozwolony charakter postanowień tej umowy.

W wyniku apelacji powodów Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem 11 lipca 2025 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd odwoławczy wskazał, że wprawdzie Sąd pierwszej instancji trafnie uznał, że powodom nie przysługuje status konsumentów, ale Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem nie dokonał oceny zasadności powództwa w oparciu o wskazane w pozwie przepisy prawa materialnego, tj. art. 69 pr. bank. oraz art. 58 k.c. i art. 353¹ k.c. Okoliczność, że określone postanowienie umowne w stosunku prawnym z udziałem konsumenta może być kwalifikowane jako mające

charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., nie ma bezpośredniego przełożenia na ocenę jego skutków w obrocie niekonsumenckim, ale w ramach tego rodzaju obrotu prawne postanowienie to z racji swoich cech może zostać uznane za godzące w zasady współżycia społecznego lub kolidujące z naturą stosunku prawnego. Dlatego Sąd Okręgowy powinien wyjaśnić, czy taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie w odniesieniu do wskazywanych przez powodów klauzul przeliczeniowych, które kształtując kurs waluty indeksacji pozwalają bankowi wpływać na rozmiar świadczenia drugiej strony (zarówno przy określeniu ogólnej kwoty kredytu, przeliczonej po kursie kupna waluty obcej, jak i poszczególnych rat, przeliczonych po kursie sprzedaży waluty obcej), która według umowy jest zobowiązana do spełnienia świadczenia w złotych, ale według miernika uzależnionego od decyzji kredytodawcy. W odniesieniu do roszczenia pieniężnego powodów Sąd pierwszej instancji powinien rozważyć skutki nieważności spornych postanowień umownych. Ponadto - w ocenie Sądu Apelacyjnego - odrębnym aspektem wymagającym analizy, z uwzględnieniem niekonsumenckiego charakteru zawartej przez strony umowy, jest problematyka narażenia powodów na ryzyko walutowe wynikające z mechanizmu indeksacji w powiązaniu z niebezpieczeństwem niezależnej od działań pozwanego deprecjacji złotego w stosunku do CHF.

W zażaleniu pozwany zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie art. 386 § 1 i 4 k.p.c. polegające na bezzasadnym przyjęciu, iż zachodzą przesłanki do uznania, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem z uwagi na niekonsumencki charakter zawartej umowy Sąd ten powinien był rozpoznać zasadność dochodzonego przez powodów roszczenia w oparciu o przepisy prawa materialnego, na których powodowie opierali swoje żądanie, tj. art. 69 pr. bank., art. 58 k.c. i art. 353¹ k.c., podczas gdy Sąd pierwszej instancji dokonał oceny roszczenia powodów o ustalenie i zapłatę, przy rozważeniu całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz prawidłowo ocenił materialnoprawną podstawę roszczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W obowiązującym modelu apelacji pełnej rola sądu drugiej instancji nie ogranicza się jedynie do samego aktu kontroli zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale obejmuje także powinność merytorycznego rozpoznania sprawy. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., IV CZ 10/17, nie publ.). Merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sąd drugiej instancji odbywa się przy zastosowaniu właściwych przepisów postępowania, tj. przepisów regulujących postępowanie apelacyjne, a gdy brak takich przepisów, przy zastosowaniu unormowań dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z tak ukształtowanego zakresu kompetencji sądu drugiej instancji oraz treści art. 386 § 2 i 4 k.p.c. wynika, że postępowanie to - co do zasady - powinno zakończyć się wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

Zakres kognicji sądu drugiej instancji rozpoznającego sprawę na skutek apelacji, określony został w art. 378 k.p.c. Wykładnia jego treści dokonana została w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Sąd Najwyższy wskazał na obowiązujący system apelacji pełnej, którego założenie opiera się na tym, że sąd drugiej instancji rozpatruje sprawę ponownie, czyli w sposób w zasadzie nieograniczony i jeszcze raz badając sprawę rozstrzygniętą przez sąd pierwszej instancji. Tym samym, postępowanie apelacyjne - choć odwoławcze - ma charakter rozpoznawczy (merytoryczny), a z punktu widzenia metodologicznego stanowi dalszy ciąg postępowania przeprowadzonego w pierwszej instancji. Konsekwencją rozpoznawczego charakteru apelacji jest zredukowana do minimum funkcja kasacyjna sądu drugiej instancji.

W postępowaniu wywołanym zażaleniem strony, skierowanym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, ocenie podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd odwoławczy określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie

orzeczenia kasatoryjnego. Ocena ta nie obejmuje natomiast zarówno merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak i prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c. Oznacza to, że Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy rzeczywiście doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 24 stycznia 2014 r., V CZ 87/13, nie publ., z dnia 22 lipca 2015 r. I UZ 6/15, nie publ.). Wszelkie inne wady, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania - art. 386 § 2 k.p.c.), nie uzasadniają uchylecia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wszystkie tego rodzaju braki, jak wspomniano wyżej, powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, nie publ.; z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 68/14, nie publ.).

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia, polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten Sąd materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36 oraz z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce także w razie dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby czynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego uzasadnia w takich wypadkach uchylenie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia

2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, nie publ., z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 126/16 nie publ. i z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16, nie publ.). Uchylenie wyroku z powodu nierozpoznania istoty sprawy będzie zatem uzasadnione między innymi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada podstaw pozwu, nie przeprowadzi w tym zakresie postępowania dowodowego i nie dokona oceny materialno-prawnych przesłanek żądania w ustalonym stanie faktycznym.

Sąd drugiej instancji podzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji, że powodom nie przysługuje status konsumentów, wyjaśnił, iż Sąd Okręgowy nie dokonał oceny zasadności powództwa w oparciu o wskazane w pozwie przepisy prawa materialnego, tj. art. 69 pr. bank. oraz art. 58 k.c. i art. 353¹ k.c. Skoro zatem Sąd pierwszej instancji tylko po stwierdzeniu, że powodom nie przysługuje status konsumentów, oddalił powództwo bez odniesienia się do wskazanych przez nich przepisów prawa materialnego, jako podstawy dochodzonego żądania o ustalenia oraz roszczenia o zapłatę (tj. w ramach obrotu prawnego niekonsumenckiego), to przyjęcie przez Sąd odwoławczy, iż nie doszło do rozpoznania istoty sprawy w przedstawionym wyżej rozumieniu, jest prawidłowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., a orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

[PG]

[a.ł]